ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

ГАЖІЙ АНЖЕЛА ВАСИЛІВНА

«Облік та аналіз фінансових результатів діяльності підприємства та його економічного потенціалу» (на матеріалах ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика»)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

Чернігів – 2018

Випускна кваліфікаційна робота є рукописом

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Обліково-економічного факультету Чернігівського національного технологічного університету, Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор **Маргасова Вікторія Геннадіївна**, завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського національного технічного університету

Рецензент: Головний бухгалтер підприємства ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика» **Качегіна Людмила Василівна**

Захист відбудеться «21» травня 2018 р. о 9.00 год. на засіданні державної екзаменаційної комісії у Чернігівському національному технічному університеті

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування і аудиту ЧНТУ д.е.н., професор **В.Г. Маргасова**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У здійсненні виробничо-фінансової діяльності господарюючих суб'єктів задіяна велика кількість взаємопов'язаних матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Мета будь-якого підприємства – це отримання позитивного фінансового результату та пошук шляхів його збільшення. Результативність діяльності відображається у фінансово-економічних показниках, які найбільш точно характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання та дають уявлення про економічний потенціал його розвитку. Фінансовий результат є основним підсумковим показником. Кожен суб'єкт господарювання особливу увагу звертає на процес формування, розподілу та використання фінансового результату своєї діяльності.

Позитивний фінансовий результат є частиною доходу суспільства і використовується для подальшого розвитку діяльності підприємства, поліпшення матеріального становища працівників. Основою для правильного визначення фінансового результату є науково обґрунтована організація та методика його обліку. Але, враховуючи те, що принципи, організація й методика обліку, порядок формування облікової політики підприємств України відповідають міжнародним стандартам фінансової звітності, все ж існує ряд невідповідностей в окремих концептуальних підходах щодо визнання фінансових результатів. Саме тому актуальним є питання необхідності дослідження й формування методичних підходів щодо визначення фінансових результатів в системі бухгалтерського обліку.

Проблеми обліку фінансових результатів, а також доходів і витрат, що є складовими формування результатів діяльності й відображення їх у фінансовій звітності підприємств, ґрунтовно досліджені у працях відомих вітчизняних науковців, зокрема М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, В. В. Сопка, Л. М. Кіндрацької, Є. В. Мниха, М. Г. Чумаченка, В. О. Шевчука. Питанням

обліку фінансових результатів значну увагу в своїх працях приділяли і зарубіжні вчені, серед яких В. Р. Захарін, В. Е. Керімов, Є. П. Козлова, Н. П. Кондраков, Н. В. Пошерстник, О. П. Рудановський. Віддаючи належне розробкам вітчизняних і зарубіжних учених, слід зазначити, що в питаннях обліку фінансових результатів залишається чимало невирішених проблем, котрі потребують детального дослідження і вироблення пропозицій для практичної діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Випускну кваліфікаційну роботу виконано у рамках освітньо-наукових планів кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського національного технологічного університету на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» зі спеціальності «Облік і оподаткування».

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження та удосконалення обліку та аналізу фінансових результатів підприємства та його економічного потенціалу в сучасних умовах господарювання.

Досягнення поставленої мети дисертаційної роботи обумовило вирішення таких наукових і практичних **завдань:**

- розкрити економічну сутність та поняття фінансових результатів;
- визначити роль економічного потенціалу в фінансовій діяльності підприємства;
- розробити методичні підходи щодо оцінки обліку та аналізу фінансових результатів підприємства;
- систематизувати нормативно-правове забезпечення щодо обліку та аналізу фінансових результатів підприємства;
- узагальнити тенденції та напрямки розвитку харчової промисловості (виробництво макаронних виробів);
- проаналізувати фінансово-економічну характеристику підприємства;

- дослідити стан та структуру майна підприємства та джерел його формування;

- охарактеризувати організацію обліку та аналізу стану фінансових результатів на підприємстві;

- оцінити та підвищити ефективність використання фінансових результатів на підприємстві;

- ідентифікувати та обґрунтувати економічний потенціал підприємства ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика» за допомогою графоаналітичної моделі економічного потенціалу.

Об'єкт роботи є процес формування та використання фінансових результатів діяльність ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика» з урахуванням його економічного потенціалу

Предметом роботи є теоретико-методичні основи формування первинного, аналітичного, синтетичного обліку та аналізу фінансових результатів підприємства та практичні рекомендації щодо удосконалення їх процесу з урахуванням його економічного потенціалу.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи є сукупність класичних і сучасних методів наукового пізнання та загальнонаукових принципів проведення дослідження**.** В основу дослідження покладені такі методи, як аналіз, абстрагування, синтез, порівняння, індукції, дедукції, аналіз фактологічної та емпіричної інформації, прогнозування, економіко-статистичний, побудова гіпотези, системний, логіко-структурний, статистичних та експертних оцінок.

Теоретичною основою роботи є фундаментальні положення теорії фінансів, бухгалтерського обліку та аудиту, праці вітчизняних та зарубіжних учених з відповідної проблематики.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові документи, дані та звітність Державної служби статистики України та досліджуваного

підприємства, наукові публікації, монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених, ресурси мережі Інтернет, власні напрацювання автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних і практичних засад формування та використання фінансових результатів діяльність. Найбільш суттєві результати, які характеризують наукову новизну роботи, полягають у наступному:

- досліджено понятійно-категоріальний апарат обліку та аналізу фінансових результатів та його економічного потенціалу з урахуванням різних підходів авторів вітчизняної та зарубіжної науки;
- узагальнено основні методичні підходи щодо оцінки фінансових результатів підприємства;
- систематизовано нормативно-правове та інформаційне забезпечення обліку та аналізу фінансових результатів в умовах функціонування вітчизняних підприємств;
- удосконалено графоаналітичної моделі економічного потенціалу підприємства та його впливу на фінансові результати;
- обгрунтованно резерви збільшення фінансових результатів підприємства та підвищення його економічного потенціалу.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення випускної кваліфікаційної роботи і практичні результати дослідження доповідалися та обговорювалися на наукових та науково-практичних конференціях.

Результати дослідження можуть бути використані у процесі формування подальшої стратегії напрямку розвитку бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства та підвищення його економічного потенціалу на макрорівні. Реалізація наведених в роботі пропозицій сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства і дасть змогу вийти на новий рівень розвитку, пошук шляхів усунення збитковості, процес пошуку наявних фінансових та економічних

можливостей.

Структура та обсяг роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків і списку використаних джерел. Основний зміст викладено на 107 сторінках друкованого тексту та містить 17 таблиць, 9 рисунків, 12 додатків. Список використаних джерел – 92 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступі** розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об’єкт, методи та інформаційна база дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «Теоретичні основи обліку та аналізу фінансових результатів та економічного потенціалу на підприємстві» розкриваються теоретичні основи поняття фінансових результатів діяльності підприємства, а саме були розглянуті економічна сутність та поняття обліку та аналізу фінансових результатів; роль економічного потенціалу в фінансовій діяльності підприємства; методичні підходи щодо оцінки обліку та аналізу фінансових результатів на підприємстві; нормативно-правове та інформаційне забезпечення обліку та аналізу фінансових результатів.

Розуміння сутності та удосконалення облікового відображення фінансових результатів діяльності підприємств та прийняття ефективних управлінських рішень щодо подальшого їх розвитку – головна передумова підвищення ефективності діяльності підприємств.

Система бухгалтерського обліку відіграє важливу роль, формуючи інформаційне забезпечення для здійснення ефективного управління фінансовими результатами підприємств.

В управлінському обліку сутність фінансового результату зводиться до визначення результату діяльності за видами реалізованої продукції (центрами

відповідальності, сегментами діяльності), а у фінансовому обліку – в цілому за основним видом діяльності (рис. 1).

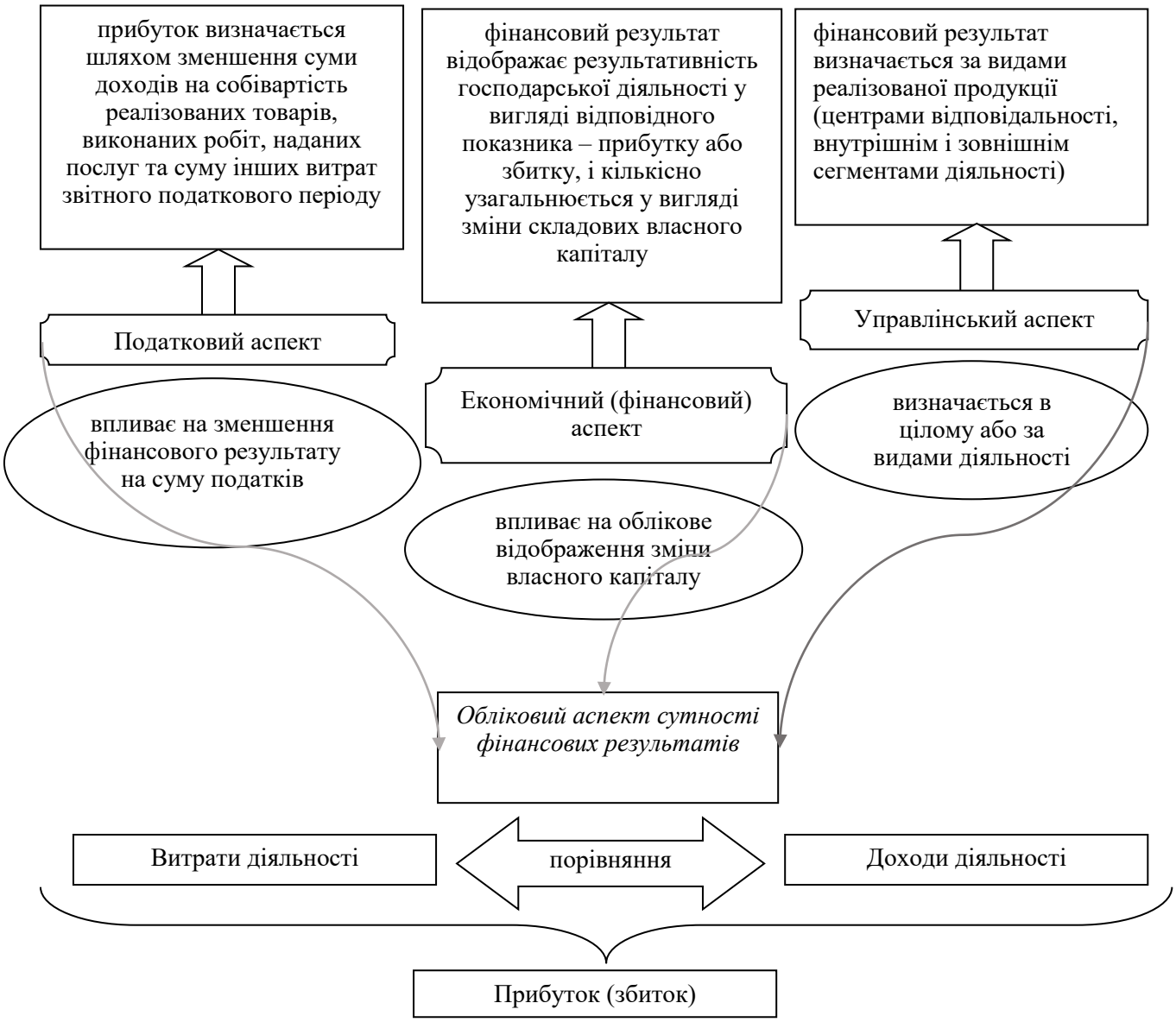

Рисунок 1 – Сутність фінансового результату: обліковий аспект*

Джерело: систематизовано та складено автором на основі підходів вітчизняних авторів

На результат діяльності підприємства як організованої економічної системи впливають різноманітні як внутрішні, так і зовнішні фактори. Вони можуть бути різним чином класифіковані, структуровані і враховані. Сполучення факторів є унікальним для кожного підприємства. Вони зберігають сталість на визначений період спостереження.

Другий розділі роботи «Аналіз та оцінка ефективності використання фінансових результатів та організація обліку та аналізу на ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика» направлений на аналіз тенденцій та напрямків розвитку харчової промисловості в Україні; фінансово-економічну характеристику підприємства ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика»; аналіз стану та структури майна підприємства та джерел його формування; аналіз фінансово-майнового стану підприємства та його вплив на фінансові результати підприємства ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика».

Вітчизняна харчова промисловість об'єднує 22 спеціалізовані галузі, до яких входить понад 40 основних виробництв. Провідні галузі: м'ясна, олійно-жирова, кондитерська, молочна, спиртова, борошномельна, цукрова.

Таблиця 1 – Основні показники розвитку харчової промисловості 2014-2018 роки*

Показники	2014 січень-березень	2015 січень-березень	2016 січень-березень	2017 січень-березень	2018 січень-березень
Обсяг реалізованої продукції харчової промисловості, у % до всієї реалізованої продукції [21]	26	27,6	30,7	29,5	27
Індекси харчової продукції, % до відповідного періоду попереднього року [22]	99,6	89,9	100,0	108,9	99,9
Середньооблікова кількість штатних працівників харчової промисловості, у % [23]	-	-	-	101	100,5
Фінансовий результат підприємства до оподаткування харчової промисловості, млн. грн [24]	-14723,6	-14600,5	-5965,2	-	-
Чистий прибуток великих та середніх підприємств харчової промисловості, у % [25]	50,5	55,1	61,8	69,8	-
Рівень рентабельності (збитковості) харчової промисловості, у % [26]	-2,5	1,5	1,2	4,7	-
Індекси капітальних інвестицій харчової промисловості, % до відповідного періоду попереднього року [27]	79,9	56,2	145,5	100,9	-

Джерело: систематизовано та складено автором на основі даних Державної служби статистики України

Проведемо аналіз стану фінансових результатів на підприємстві ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика» за допомогою основних аналітичних показників фінансового стану підприємства (табл. 2).

Таблиця 2. – Основні аналітичні показники фінансового стану підприємства*

Показник	Роки			Темп зростання показника, %	
	2015	2016	2017	2016/2015	2017/2016
1. Показники майнового стану					
1.1 Валюта балансу, тис. грн	6495	5928	7580	91,3	127,9
1.2 Середня величина основних засобів, тис. грн.	3622	3126	2655	86,3	84,9
1.3 Фондоозброєність, тис. грн./чол.	26,6	23,9	20,4	89,9	85,4
1.4 Фондовіддача основних фондів	5,9	6,5	7,5	110,2	115,4
1.5 Частка основних засобів в активах	2,6	3	2,3	115,4	76,7
1.6 Коефіцієнт зносу основних засобів	0,81	0,84	0,86	103,7	102,4
1.7 Коефіцієнт оновлення основних засобів	1	0,99	1,01	99	102
1.8 Коефіцієнт мобільності активів	0,89	0,98	2,05	110,1	209,2
2. Показники ділової активності					
2.1 Оборотність активів (обороти), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації**	3	3,2	2,4	106,7	75
2.2 Коефіцієнт оборотності обігових коштів (обороти) *	3	3,2	2,4	106,7	75
2.3 Період одного обороту обігових коштів (днів)	120	112,5	150	93,8	133,3
2.4 Коефіцієнт оборотності запасів (обороти)*	18,8	17,2	12,1	91,5	70,3
2.5 Період одного обороту запасів (днів)	19,1	20,9	29,8	109,4	142,6
2.6 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороти) *	10,3	10,4	5,1	101	49
2.7 Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	35	34,7	70,6	99,1	203,5
2.8 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (оборотів) *	5,9	7,3	3,6	123,7	49,3
2.9 Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	61	49,3	100	80,8	202,8
2.10 Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність) *	6,2	5,7	7,2	91,9	126,3

Продовження таблиці 2

3. Показники фінансової стійкості					
4.1 Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	(254)	322	41	-	12,7
4.2 Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-	0,11	-	-	-
4.3 Маневреність робочого капіталу	-	3,3	36,1	-	1094
4.4 Маневреність власних обігових коштів	-	0,1	1,7	-	1700
4.5 Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	-	0,3	0,03	-	10
4.6 Коефіцієнт покриття запасів	-	0,3	0,03	-	10
4.7 Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,49	0,56	0,33	114,3	58,9
4.8 Коефіцієнт фінансової залежності	0,51	0,44	0,67	86,3	152,3
4.9 Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	-	0,1	0,02	-	20
4.10 Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,51	0,44	0,67	86,3	152,3
4.11 Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	0,95	1,27	0,49	133,7	38,6
4.12 Показник фінансового левериджу	-	-	0,01	-	-
4.13 Коефіцієнт фінансової стійкості	0,49	0,56	0,33	114,3	58,9
4. Показники ліквідності (платоспроможності)					
5.1 Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	0,92	1,12	1,01	121,7	90,2
5.2 Коефіцієнт ліквідності швидкої	0,62	0,71	0,72	114,5	101,4
5.3 Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,04	0,01	0,01	25	-
5.4 Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,59	0,7	0,7	118,6	-

Джерело: систематизовано та складено автором на основі форм фінансової звітності

Підсумки діяльності підприємства і його позицій на ринковому середовищі, інвестиційна і кредитна привабливість оцінюються головним чином за фінансовими показниками. При цьому необхідно підкреслити, що тим самим основна увага приділяється поточному періодові спостережень, а параметри комплексної оцінки підприємства і динаміка змін базових параметрів тривалий період залишаються невизначеними. Разом з тим,

економісти-теоретики і менеджери-практики все частіше звертаються до загальної оцінки життєздатності і потенціалу промислового підприємства.

У третьому розділі «Напрями удосконалення організації обліку та аналізу фінансових результатів ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика» та його економічного потенціалу» націлений на оцінку та підвищення ефективності використання фінансових результатів; оцінку економічного потенціалу підприємства ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика»; розглянуто графоаналітичну модель економічного потенціалу.

Проблеми ефективності функціонування підприємств усе частіше з використанням потенціалу, а варіант, при якому ефективність заданого рівня досягається за рахунок зниження потенціалу, визнається контрпродуктивним.

Завдання оцінки потенціалу підприємства представляється особливо актуальним для України.

Для складення графоаналітичної моделі економічного потенціалу для прикладу, окрім підприємства ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика», візьмемо одне підприємство «монополію» ПАТ «Макаронна фабрика» у місті Київ та менше підприємство по розмірам за випуском макаронних виробів ніж наше підприємство ПАТ «Чумак» у місті Херсон.

Наявність значних за масштабом виробничих потужностей, унікального обладнання і фахівців у сполученні зі слабким знанням ринку і жорстокістю конкуренції дозволяє говорити про те, що підприємства реального сектору слабко використовують свій потенціал. Це виражається в скороченні обсягів продажів, масштабів діяльності, трудових колективів.

У результаті підприємства не тільки не контролюють свою нішу на ринку, але і постійно погіршують ринкові позиції: скорочується ніша вільного проникнення, виникають і підсилюються труднощі з продовженням основної діяльності.

Таблиця 3.2. – Дані підприємств (оцінки ранжирування) для алгоритму графоаналітичного методу оцінки потенціалу підприємства «Квадрат потенціалу»*

Блоки/Назва підприємств	ПАТ «Макаронна фабрика», м. Київ	ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика», м. Чернігів	ПАТ «Чумак», м. Херсон
1. Виробництво, розподіл та збут продукції (отримане місце)	***2***	***3***	***1***
1.1 Обсяг, структура та темп виробництва	3	2	5
1.2 Фонди виробництва	2	3	5
1.3 Наявний парк обладнання та рівень його використання	2	0	5
1.4 Місце знаходження та наявність інфраструктури	5	5	3
1.5 Екологія виробництва	5	5	4
1.6 Стан продажу	5	5	2
2. Організаційна структура та менеджмент (отримане місце)	***3***	***2***	***1***
2.1 Організація і система управління	3	3	5
2.2 Кількісний і якісний стан робітників	2	4	5
2.3 Рівень менеджменту	1	3	5
2.4 Фірмова культура	2	4	5
3. Маркетинг (отримане місце)	***3***	***2***	***1***
3.1 Ринку, товарів та каналів збуту	5	5	4
3.2 Нововведень	0	2	5
3.3 Комунікаційних зв’язків, інформації та реклами	1	2	5
3.4 Маркетингових планів і програм	0	3	5
4. Фінанси (отримане місце)	***2***	***3***	***1***

Джерело: систематизовано та складено автором

ВИСНОВКИ

У випускній кваліфікаційній роботі розглянуто тему «Облік та аналіз фінансових результатів діяльності підприємства та його економічного потенціалу».

Теоретичний розділ присвячений дослідженню сутності фінансових результатів та економічного потенціалу.

Як показав аналіз наукової, довідкової та навчальної літератури, між науковцями та фахівцями в економіці, фінансах, так і в бухгалтерському обліку, не має єдності та однозначності щодо розуміння поняття «фінансові результати». Тому в даній статті проведено дослідження різних підходів до трактування сутності фінансових результатів та запропоновано в бухгалтерському обліку трактувати фінансовий результат як результат господарської діяльності, що є різницею від порівняння доходів і витрат підприємства за вирахуванням сум податків, що визначається за визначений період і в цілому або за видами діяльності та узагальнюється у вигляді прибутку (збитку).

Аналітичний розділ присвячений проведенню розрахунків стану фінансових результатів на підприємстві.

Проаналізувавши стан фінансових результатів на підприємстві ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика» за допомогою основних аналітичних показників фінансового стану підприємства за методичними підходами можемо зробити висновки, що підприємству слід негайно звернути увагу на кризовий стан підприємства та провести заходи щодо його покращення та оздоровлення в цілому.

Практичний розділ присвячений пропозиціям удосконалення обліку фінансових результатів та оцінці економічного потенціалу за допомогою графоаналітичної моделі.

ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика» має другий тип, тобто його підприємницький потенціал потребує негайних перетворень, що сприятиме покращанню збалансованості елементів потенціалу. ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика» має середній економічний потенціал. Тому підприємство має покращити свої показники в блоках організаційної структура та менеджменту, маркетингу так, як вони виступають передумовою подальшого розвитку потенціалу підприємства. Так і варто покращити блок фінансів, адже він являється результативним і характеризує успішність функціонування підприємства.

Розглянуті в дипломній роботі оперативні рішення дадуть змогу покращити обсяг фінансових результатів на підприємстві та підвищити їх раціональне використання.

АНОТАЦІЯ

випускної кваліфікаційної роботи на тему: **«Облік та аналіз фінансових результатів та його економічного потенціалу на підприємстві» (на матеріалах ПАТ «Чернігівська макаронна фабрика»)**

Метою даної випускної кваліфікаційної роботи є дослідження обліку та аналізу фінансових результатів підприємства та економічного потенціалу.

У першому розділі розкрито економічну сутність та поняття фінансових результатів; визначено роль економічного потенціалу в фінансовій діяльності підприємства; розроблено методичні підходи щодо оцінки обліку та аналізу фінансових результатів підприємства; систематизовано нормативно-правове забезпечення щодо обліку та аналізу фінансових результатів підприємства.

У другому розділі узагальнено тенденції та напрями розвитку харчової промисловості в Україні; проаналізовано фінансово-економічну характеристику підприємства; досліджено стан та структуру майна підприємства та джерел його формування; охарактеризовано організацію обліку та аналізу стану фінансових результатів на підприємстві.

У третьому розділі оцінено та підвищено ефективність використання фінансових результатів на підприємстві; ідентифіковано та обґрунтовано економічний потенціал підприємства за допомогою графоаналітичної моделі економічного потенціалу.

За результатами дослідження сформульовані заходи по підвищенню ефективності фінансових результатів на майбутній період та визначено «вектори розвитку» підприємства для покращення його економічного потенціалу.

Одержані результати можуть бути використані для подальшого формування розвитку стратегії підприємства.

Ключові слова: *фінансові результати, економічний потенціал, облік, аналіз, приватне підприємство, фінансовий стан, графоаналітична модель, фінансові показники.*

SUMMARY

Graduation qualification work on the theme: **«Accounting and analysis of financial results and its economic potential at the enterprise» (on materials of PJSC «Chernihiv Pasta Factory»)**

The purpose of this final qualification work is to study the accounting and analysis of financial results of the enterprise and economic potential.

The object of research is the activity of PJSC «Chernihiv Pasta Factory».

The first chapter describes the economic essence and concept of financial results; the role of economic potential in the financial activity of the enterprise is determined; methodical approaches for estimating the accounting and analysis of financial results of the enterprise are developed; the legal and regulatory framework for accounting and analysis of financial results of the enterprise is systematized.

The second section summarizes the trends and trends of the food industry in Ukraine; analyzed the financial and economic characteristics of the enterprise; the state and structure of property of the enterprise and sources of its formation were

investigated; the organization of accounting and analysis of the state of financial results at the enterprise is described.

In the third section, the effectiveness of using financial results in the enterprise is assessed and increased; the economic potential of the enterprise has been identified and substantiated by means of a graph analytic model of economic potential.

The results of the study formulated measures to improve the effectiveness of financial results for the future and defined the "development vectors" of the company to improve its economic potential.

The obtained results can be used for the further development of enterprise strategy development.

Key words: *financial results, economic potential, accounting, analysis, private enterprise, financial state, graphananitical model, financial indicators.*